

Mevrouw de Minister, beste familie, vrienden en genodigden,

Toen ik het bericht kreeg dat de Cultuurprijs aan mij werd toegekend, sprong ik van blijdschap een gat in de lucht. U mag dat gerust letterlijk nemen, ik beweeg namelijk graag. Voor “Allemaal willen we de hemel” heb ik nochtans jaren stil gezeten. En dat ging, want ik moest dit boek nu eenmaal schrijven.

Ik wil u graag kort vertellen hoe het begon. Het was mijn verlangen om iemand te creëren die vol goede bedoelingen op pad vertrok, om onderweg vast te stellen dat hij niet enkel zichzelf, maar ook zijn omgeving genadeloos de vernieling in sleurde. Ik wilde ook weten hoe iemand erbij kwam zo’n pad te kiezen. En vooral: of er te leven viel met de consequenties. Ik wilde dat weten omdat ik het oprecht niet wist. Als schrijver was ik klaar met alle verhalen waarbij ik op voorhand al wist dat mijn hoofdpersonages, na alle moeilijke wegen die ik hen zou laten bewandelen - uiteindelijk als sterkere mensen verder zouden kunnen gaan.

Mijn setting werd de tweede wereldoorlog: een periode van extreme keuzes. Die setting kiezen was een roekeloos idee, ik wist immers niets over de oorlogstijd. De eerste jaren van het schrijven heb ik me dan ook vaak erg verloren gevoeld. Maar tegelijk begon er van alles in mij te bewegen.

Vooroordelen werden getest, nieuwe vragen staken de kop op. Misschien dat ik het daarom al die uren, weken, jaren, kon volhouden. Maar oh wat miste ik ondertussen een teletijdmachine. Ik ging op zoek naar mensen om mij te helpen een beeld te vormen van de oorlog en de jaren veertig, ik heb hen gevonden. Ik ben hen ongelooflijk dankbaar voor hun hulp.

Mijn uitgeverij Querido dank ik voor het onmiddellijke geloof in mijn boek, en voor de waarde die ze blijven hechten aan goede redacteurs. Ik heb altijd veel gehad aan de lezingen van Dik Zweekhorst en ook bij dit boek daagde hij me uit door zijn commentaren, iets waar ik alleen maar beter van word en mijn boek ook. Mijn grote dank daarvoor.

En dan is er ook nog Belle Kijken. Belle is de redacteur die mijn boek met een loep heeft gelezen. Dank je wel, Belle, voor je betrokkenheid en liefde voor mijn verhaal. Het was heerlijk werken met je.

Ik wil ook graag mijn ouders bedanken. Om te beginnen omdat zij niets wisten van de oorlog. Door hun ogen kon ik in de kleine Remi kruipen en met grote verwondering en onbevangenheid alle informatie op mij laten afkomen zonder meteen met een oordeel klaar te staan. Maar evenzeer dank ik hen voor de ongelooflijke koppigheid die ik van allebei kreeg, voor de energie van mijn moeder en haar nooit-aflatend geloof in mij, voor de intuïtie, de gevoeligheid en de ogen op mijn gat die ik van mijn vader erfde. Ik heb het allemaal hard nodig gehad bij het schrijven van dit boek.

Een mens is zijn familie, zegt Renée op p 471. Ik heb geluk met de mijne. Het is een grote zegen, ik weet het. Tot die familie ben ik ook mijn vrienden gaan rekenen. Niet zozeer omdat ze mijn boeken lezen en ervan houden. Zoals mijn familie het nooit anders heeft geweten, zo weten ook zij dat ik móét bewegen, én dat ik niet kán zwijgen, dat ik zó graag vertel, en – ze vinden dat allemaal niet zo erg. Zonder hen was ik nooit de schrijver kunnen worden die ik ben.

In het bijzonder wil ik mijn man bedanken. De manier waarop hij altijd het mooiste in mij ziet, hoe hij mij blijft uitdagen om dat naar boven te halen, altijd met zoveel liefde – het heeft “Allemaal willen we de hemel” gemaakt tot wat het geworden is. De vele gesprekken die we in de eindfase van het boek voerden, de tientallen tekeningen die we samen maakten over de cruciale schietpartij, de

vragen die hij opwierp, de antwoorden die ik zocht – de ruimte die ik van hem en van mijn drie kinderen al die jaren heb gekregen om te blijven groeien - als er iets de hemel is, dan is het dat wel.

Op een warme meidag in het jaar 2008 kreeg ik het eerste exemplaar in handen. Ik ben in onze veranda gaan zitten en ik ben beginnen lezen. Het was alweer een tijd geleden dat ik het onder ogen had gekregen en ik probeerde zo onbevangen mogelijk de tekst op mij te laten afkomen. Toen ik het uit had, was ik oprecht de kluts kwijt. Wat had ik in godsnaam gedaan? Voor het eerst in mijn leven had ik een boek geschreven dat geen antwoorden gaf. Dat de lezer zelfs niet probeerde te troosten met een ‘en toen kwam alles toch nog goed’. Integendeel. Ik had hem vertwijfeld achtergelaten. Dat hij zelf zijn conclusies maar trok. En opeens besepte ik dat ik niets anders had gekund. Dat dit het verhaal was dat ik had willen vertellen. Niet een verhaal van het grote gelijk.

Als ik iets had geleerd tijdens het schrijven is dat het grote gelijk niet bestaat, dat ik het dus zeker niet bezit, wat zouden mijn personages het dan hebben. Het is het verhaal van de nuance dat ik heb willen schrijven. En de nuance, beste vrienden, is niet zwart of wit. Ze is ons ultieme wapen tegen alle vormen van extremisme. Want als er één ding is waar extremisten allergisch aan zijn, dan is het de nuance. En op deze manier geeft het boek misschien uiteindelijk toch nog een soort van antwoord. Maar of de lezers het zo zouden zien?

Sneller dan ik kon dromen, waren ze daar al. Ze belden me, ze mailden me, en ze bedankten mij voor mijn boek. Mijn boek was hún boek geworden. Het blijft moeilijk om uit te leggen wat zoiets doet met mij.

Het is een uitzonderlijke eer die me vandaag te beurt valt. Ik ben de minister en de jury dan ook zeer dankbaar dat ze ervoor kozen om “Allemaal willen we de hemel” te bekronen met de Cultuurprijs.

Dank u wel, iedereen, om deze dag met mij te willen delen.

Els Beerten